

Bron: Officieel Orgaan 1926 nr. 31- blz.406
Van de Fabrieken.

Coöp. Zuivelfabriek „Terschelling” te Formerum.

(Boekjaar 1 Jan. t/m 31 Dec. 1925.)

Van deze fabriek is thans het achtste jaarverslag verschenen. Hieruit volgt dus dat zij in het laatst van den grooten oorlog is gebouwd. Alles was toen (1917) peperduur en bovendien slecht en zoo-doende zijn de oprichtingskosten van deze fabriek belangrijk hoger geweest dan in normale omstandigheden. Het gevolg hiervan was, dat zoowel voor afschrijving als voor onderhoud flinke sommen moesten worden besteed. Zooals vanzelf spreekt moet dit tot uitdrukking komen in het onkostencijfer, dat in de eerste drie jaren van het bestaan van dit bedrijf dan ook gemiddeld ruim 4.5 ct. per K.G. melk bedroeg. Ook in de latere jaren is aan de afschrijving flink de hand gehouden en kon er in de 8 jaren dat de fabriek thans werkt, reeds ongeveer f 60.000.- worden afgeschreven. Hoewel de fabriek nog voor f 75.000.- op de balans voorkomt, is de toestand der vereeniging door deze flinke afschrijvingen toch beslist veel sterker geworden.

Behalve de hoogs afschrijvingen is er nog een andere factor, welke het onkostencijfer van deze fabriek nadeelig beïnvloedt. Door de ligging op een eiland moet zij jaarlijks een groot bedrag aan vrachten betalen. De verschillende hulpstoffen welke gebruikt en de producten die verzonden worden, moeten van 3 veren gebruik maken, hetgeen belangrijk meer kost dan wanneer men met één veerman te doen heeft, zooals bij de meeste fabrieken het geval is. Daarbij komt dat de kwaliteit der producten en voornamelijk van de kaas ontzaglijk veel te lijden heeft wanneer ze eenige keeren overgeladen moet worden. Bovendien duurt het vervoer een paar dagen langer, waardoor de kazen iets steviger gemaakt moeten worden dan men met het oog op een flinke kaasopbrengst wel zou wenschen. Een factor dus die de brutoopbrengst weer nadeelig beïnvloedt.

Deze fabriek kan dus als een merkwaardig voorbeeld aangehaald worden ter staving van de bewering dat het zeer gevaarlijk is de uitkomsten van de fabrieken alleen naar de cijfers te vergelijken. Blijkens dit voorbeeld kunnen er nadeelige factoren op een bedrijf drukken, die nu eenmaal niet te veranderen zijn en welke toch terdege in aanmerking dienen te worden genomen.

Uit een overzicht aan het jaarverslag toegevoegd, blijkt dat het aantal leden, dat bij de oprichting 170 bedroeg gestadig is toegenomen en per 1 Januari 1926 tot 201 was gestegen. De melkaanvoer klom van ruim 1 millioen tot 1.761.314 K.G. Het gemiddelde vetgehalte schommelde nogal wat heen en weer, ondanks het bestaan eener contrólevereeniging. Gerekend naar het ledental der fabriek telt de contrólevereeniging veel te weinig leden (31). De kosten voor lidmaatschap zijn overigens laag genoeg (60 ct. per koe en per jaar bij zelf-monsternemen. Het gemiddelde vetgehalte dat 3.2,5% geweest is, daalde in twee jaar tijds tot 3.18%.

Aan de balans per 1 Jan. 1926 ontleenen wij nog dat de Obligatieleeningen op dien datum f 63.500.- bedroegen, terwijl het hoofd Diverse leeningen met f 18.000.- verscheen. Het tegoed bij de Coöp. Zuivelbank beliep f 26.795.68. Het ledenkapitaal was f 22.149.10 groot. Vanwege de zuivelfabriek wordt een maandbladje uitgegeven onder redactie van den beheerder en den rijksveearts. Behalve officieele mededeelingen, de fabriek betreffende, worden hierin verschillende zaken, verband houdende met de melkveehouderij, besproken.

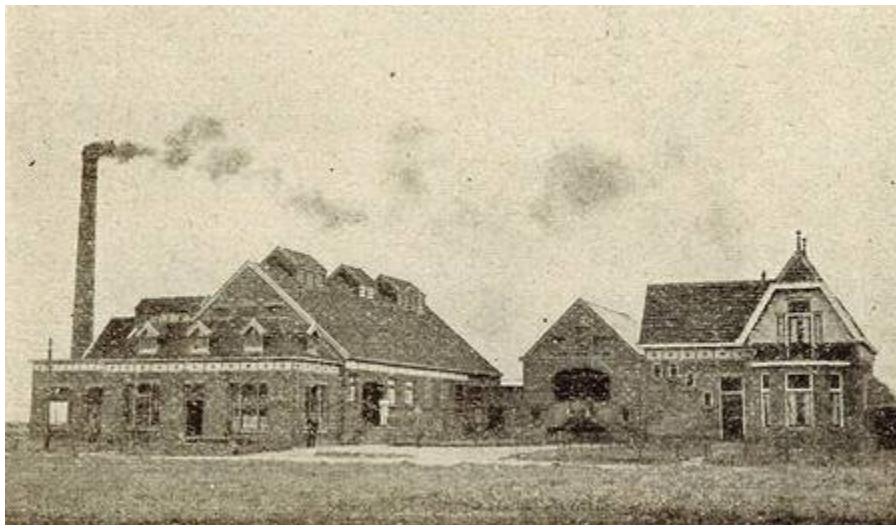
Bron: Officieel Orgaan 1926 nr. 32- blz.421

Van de Fabrieken.

Coöp. Zuivelfabriek „Terschelling” te Formerum.

In het vorige nummer hebben wij een en ander uit het laatste jaarverslag van deze fabriek medegedeeld. Wij zijn thans in staat gesteld ook nog een en ander uit de geschiedenis van deze fabriek weer te geven, waaruit kan blijken dat een goede verstandhouding in de vereeniging slechts tot haar heil kan strekken.

De vereeniging „Coöp. Zuivelfabriek „Terschelling” te Formerum is opgericht den 6en April 1916. Den 2^e Mei d.v. werd een terrein groot 30 Are voor het bouwen van een fabriek en directeurswoning aangekocht. Tevens werd op deze ledenvergadering het huishoudelijk reglement opgemaakt en de instructie voor den te benoemen directeur vastgesteld. Den 28en October 1916 bedroeg het ledental reeds 163. Verder werd besloten een obligatieleening van f 75.000.-- te sluiten en lid te worden van den Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Friesland.

Was het oorspronkelijk de bedoeling alleen een boterfabriek te bouwen, in de algemeens vergadering van 14 November van hetzelfde jaar werd op advies van de Commissie van Landbouwcoöperatie van den Bond besloten een boter- en kaasfabriek te stichten. Mede door de prijsstijging der bouwmaterialen bleek evenwel f. 75.000.- niet voldoende te zijn voor den bouw der fabriek. Daarom besloot men den 23 Juni 1917 een tweede obligatieleening van f. 25.000.- te sluiten.

In den herfst van 1917 was men met den bouw zoo ver gevorderd dat op 1 November de eerste bestuursvergadering op het kantoor der fabriek kon worden gehouden.

Het bleek helaas, dat f 100.000.- nog te weinig was voor den bouw en men besloot nog diverse leeningen te sluiten om aan voldoende geld te komen. Uit de proefbalans van het eerste jaarverslag per 31 December 1918 blijkt, dat deze tezamen f 29.000.- hebben bedragen.

Den 15en Januari 1918 is de eerste melk verwerkt. Toen werd 1628 K.G. ontvangen. In de eerste week werd in totaal 8380 K.G. aangevoerd met een vetgehalte van 3,05%.

De rechte en noodzakelijke eensgezindheid was echter in de nieuwe vereeniging niet aanwezig. Het was niet te verwonderen dat men eenigszins teleurgesteld was. Men had gedacht een fabriek voor f 75.000.- te bouwen en in werkelijkheid was het f 131.116.53 geworden. Het onkostencijfer, dat aan de 3 handkracht-boterfabriekjes, welke het eiland telde, in normale jaren ongeveer ½ ct. en in de oorlogsjaren ±1 ct. per K.G. bedroeg, steeg tot 5.73 cent. Allerlei onaangenaamheden, meest door vooroordeel veroorzaakt, deden zich in den beginne voor. Bestuur en directeur hadden hierdoor een zware taak en ten slotte achtte het bestuur zich verplicht om in de ledenvergadering van Maart 1919 in zijn geheel af te treden. Het vertrouwen was ten onrechte geschokt.

Naderhand is het echter steeds beter geworden. Niettegenstaande de groots afschrijvingen daalde na 1919 het onkostencijfer voortdurend. De eerste herinneringen zijn wat afgesleten, de resultaten goed en zoo kan op het oogenblik zelfs gezegd worden dat de vereeniging uitmunt door haar rustig werken, genoeglijke vergaderingen en goede samenwerking tusschen allen die aan deze vereeniging verbonden zijn. Wanklanken onder de leden komen slechts zeer sporadisch voor.

Tot deze betere samenwerking, die, zooals van zelf spreekt, tenslotte van de leden zelf moet uitgaan, heeft ook meegewerkt de uitgifte van een maandblaadje onder redactie van den directeur en den plaatselijken veearts. Hierin worden mededeelingen van de fabriek, welke voor de leden van belang zijn, geplaatst, verslagen van bestuurs- en ledenvergaderingen, een enkele maal ook van andere landbouwvereenigingen, opgenomen en verder diverse nuttige wenken op zuivel- en vee- teelt gebied eenvoudig weergegeven.

Door het opnemen van advertentiën worden de kosten van het blad eenigszins gereduceerd. Het blad wordt aan alle leden gratis verstrekt.